

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-16>

УДК 81'37

Павличко О.О., Мартинів О.М., Глюдз М.М.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка**ПРЕЦЕДЕНТНА МОТИВАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Анотація. У науковій розвідці, з огляду на одну із актуальних проблем сучасної теорії номінації – дослідження мотиваційних механізмів, що проявляють себе на когнітивному та вербальному рівні, розглянуто питання прецедентних феноменів, які широко використовуються у процесах номінації та можуть слугувати мотиваторами фразеологічних одиниць. У статті проаналізовано сутність поняття прецедентних феноменів та їх типологію. Обґрунтовано диференціацію прецедентних феноменів за розмежуванням рівнів. У розвідці виявляються та аналізуються різні за інформативною насиченістю прецедентні мотиватори фразеологізмів німецької мови, а також виокремлюються можливі типи мотивації за параметром мотиватора у структурі знань про позначене. У фразеологічному складі німецької мови серед прецедентних феноменів, які слугують мотиваторами фразеологізмів виявлено прецедентні імена, що є персонажами релігійних та міфологічних сюжетів, топонімами з літературних, міфологічних та релігійних сюжетів, а також назви народів, племен, національностей, грошових одиниць, продуктів харчування. Мотиваторами фразеологізмів можуть бути німецькі національні імена та імена відомих особистостей. Актуалізація прецедентного тексту, прецедентні висловлення, які ми розуміємо як пряме та квазіцитовання, слугують мотиваторами сталих зворотів.

Ключові слова: прецедентні феномени, прецедентні імена, прецедентні тексти, прецедентні висловлення, мотиватор, пряме цитування, квазіцитовання, фразеологізми.

Pavlychko Oksana, Martyniv Oksana, Glyudz Myroslava
Taras Shevchenko National University of Kyiv**THE PRECEDENT MOTIVATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS
IN THE GERMAN LANGUAGE**

Summary. In the scientific research, one of the current problems of modern nomination theory – the study of motivational mechanisms which present themselves on the cognitive and verbal level, the question of precedent phenomena is shown which are widely used in the nomination processes and can be served as the motivators of phraseological units. The concept of precedent phenomena and their typology are analyzed in the article. The differentiation of precedent phenomena by the level delimitation is substantiated. In the research the precedent motivators of phraseological units in the German language are identified and analyzed by their different informativeness saturation, as well as the possible types of motivation are identified by the parameter of the motivator in the structure of knowledge about a certain thing. The precedent phenomena are the components of the conceptual system. In the cognitive aspect precedent motivators always have a certain structure of knowledge, the fragments of which correlate with its components. The precedent motivation of the phraseological units in accordance with the parameter of the status of the motivator of a particular component of the structure of knowledge about a certain item can be qualified in our research as propositional, associative, terminal and modus, as well as it can be based on the mythological nature of the phenomena. If the precedent motivator in the onomasiological structure of the phraseological units uses the motivational symbols in the direct meanings from predicative and argumentative structures and different levels of the nuclear component of the structure, then such kind of motivation is qualified as the propositional one. The precedent motivators can correlate with the associative and terminal part of the structure of knowledge about a certain item, which is based on the usage of symbols of one conceptual system to denote another one. The modus type of the precedent motivation applies to almost all its types, because the assessment is considered to be the universal linguistic category, which is mainly put in the meaning of the phraseological units. A very large number of precedent and motivated phraseological units are also based on the mythological nature, which forms the norms and values of the ethnic society and is a powerful regulator of the process of cultural and ethnic identification. In the phraseological structure of the German language among the precedent phenomena which are served as the motivators of phraseological units the precedent names are found which belong to the characters of religious and mythological plots, toponyms from literature, mythological and religious plots, the names of peoples, tribes, nationalities, monetary and food units. The German national names and the names of famous people can be the motivators of phraseological units. The actualization of the precedent text, as well as the precedent expressions we understand as the direct quotation and quasi-quotation. They can also be served as the motivators of set expressions.

Keywords: precedent phenomena, precedent names, precedent texts, precedent expressions, motivator, direct citation, quasi-quotation, phraseological units.

Постановка проблеми. З огляду на домінування в сучасних лінгвістичних розвідках когнітивно-дискурсивної наукової парадигми, дослідження співвідношення мови та свідомості отримує новий аспект висвітлення, який ґрунтується на врахуванні взаємодії індивідуальної та колективної сфери останньої

за умови їхнього зв'язку з етнічністю та культурою. Особливості національної мовної свідомості проявляються у виборі національних прецедентних феноменів, національних стереотипів, у фрейм-структурах та в асоціаціях, які виникають у представників національно-лінгвокультурних суспільств в процесі комунікації.

Прецедентні феномени належать до основних ядерних елементів когнітивної бази членів лінгвокультурного суспільства, яка є певним чином структурованою сукупністю знань та національно зумовлених уявлень. Без цього фонду знань та уявлень адекватна комунікація є практично неможливою.

На вербальному рівні такі концептуальні структури можуть мати репрезентацію словом, сполукою слів, висловленням предикативної природи, текстовим фрагментом і цілісним текстом. Відповідно, вони відображають здатність носіїв певної етнічної культури впізнавати в мові та мовленні важливі норми та цінності, культурні коди, разом з тим організувати свою комунікацію відповідно до них.

Загальновідомо, що прецедентні феномени є доволі активними в процесах номінації, які розглядаються сьогодні у когнітивному висвітленні. Безсумнівно, що й аналіз мотивації номінативних одиниць може здійснюватися за параметром прецедентності. Один із типів нового трактування мотиваційних відношень, який запропонувала О. О. Селіванова, базується на прецедентності / непрецедентності інформації та характеризується вибором мотиваторів, позначення та зміст яких добре відомі представникам певного етнокультурного суспільства, що є актуальними в когнітивному і комунікативному плані. Аналіз прецедентних феноменів як компонентів етносвідомості дає можливість збільшити наші знання про її особливості, з'ясувати статус і функціональну природу таких феноменів, а також поглибити уявлення про зв'язок номінації та когніції, специфіку організації знань в концептуальній системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняття прецедентності, прецедентного феномена не отримало в науковій літературі однозначного тлумачення та залишилося остаточно невизначеним, оскільки в процесі дослідження прецедентних феноменів виникли різні підходи щодо їх інтерпретації, про що свідчить велика кількість понять та термінів, як наприклад, поняття «прецедентного тексту» (Ю. М. Караулов, В. Г. Костомаров, Ю. О. Сорокін, Ю. Є. Прохоров), «прецедентного висловлення» (В. Г. Костомаров, В. В. Красних, «прецедентної ситуації», «прецедентного імені» (Д. Б. Гудков, І. В. Захаренко, В. В. Красних). О. О. Селівановою прецедентний феномен трактується як компонент знань, який є актуальним та використаним у когнітивному й комунікативному плані, позначення та зміст якого добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти [5]. Таке визначення поняття прецедентного феномену ґрунтується на дослідженнях Ю. М. Караулова, Д. Б. Гудкова, В. В. Красних. Модифікуючи визначення В. М. Караулова, російська дослідниця В. В. Красних до числа прецедентних феноменів відносить такі типи: соціумно-прецедентний, національно-прецедентний та універсально-прецедентний. Як зазначає авторка, соціумно-прецедентні феномени, які відомі будь-якому представнику того чи іншого соціуму (соціального, конфесійного, професійного), входять в колективний когнітивний простір. Національно-прецедентні феномени є відомими для будь-якого

представника того чи іншого національно-лінгвокультурного суспільства, адже належать до національної когнітивної бази. Останній тип прецедентних феноменів – універсально прецедентний, має гіпотетичний характер, оскільки міститься в універсальній когнітивній базі, для ствердження або заперечення якої потрібні глибокі дослідження [3, с. 50–51]. Зважаючи на наявний в лінгвістиці поділ прецедентних феноменів на типи (ім'я, текст, висловлення та ситуацію), суперечливим є розгляд їхньої природи. Навряд чи можна повністю погодитися з думкою дослідників, щодо такої класифікації, оскільки вона побудована не за єдиним параметром. Як цілком слушно зауважує українська лінгвістка О. О. Селіванова, диференціація прецедентних феноменів потребує насамперед розмежування рівнів, на яких вони визначаються. Дослідниця пропонує розрізнити референційний рівень, на якому прецедентність представлена ситуацією чи сукупністю ситуацій. Тип такої ситуації має різну природу. Лінгвістка вважає, якщо подія відбулася в дійсності, вона є реальною прецедентною ситуацією, якщо ж подія є вигаданою, її потрібно кваліфікувати як змодельовану колективною чи індивідуальною свідомістю. В результаті, прецедентна ситуація є раціональною або міфологізованою. На когнітивному рівні прецедентність існує у вигляді концептуальної структури інтеріоризованої ситуації, на мовному рівні такі прецедентні структури можуть бути репрезентовані словом, сполукою, висловленням, текстом та текстовим фрагментом [4, с. 110].

Крім того, інший бік проблеми прецедентних феноменів вбачають у їхній вербалізації. Адже дослідники поділяють їх на вербальні та вербалізовані. До вербальних відносять прецедентне ім'я та прецедентне висловлювання, а до вербалізованих, на їх думку, можна зарахувати прецедентний текст та прецедентну ситуацію, які зберігаються у когнітивній базі, і при потребі можуть вербалізуватися [3, с. 49]. Певні сумніви виникають щодо такого розуміння вербалізації прецедентних феноменів. На нашу думку, до вербалізованих прецедентних феноменів можна віднести ім'я та висловлення, оскільки за ними на когнітивному рівні існує прецедентна концептуальна структура, яка відповідає тій прецедентній ситуації, що сформована свідомістю автора. Наприклад, компоненти фразеологізмів, які є прецедентними іменами (Lazarus, Hiob, Achilles, Napoleon, Juda, Mohikaner, Amor чи висловлювання «Auch du, mein Sohn Brutus?», «Das war kein Heldenstück, Oktavio!» імплікують прецедентні ситуації. Крім того вважаємо, що прецедентні феномени можуть бути і невербальними. До них відносимо твори живопису, архітектури та музики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У виникненні та функціонуванні прецедентних феноменів можна виокремити два етапи. Перший – це процес виникнення прецедентного феномена, закріплення його в слові, сполуці, висловленні, яке має предикативну природу, в тексті та текстовому фрагменті. Інший етап визначають як фразеологізацію прецедентного феномена, інакше кажучи, прецедентний феномен може слугувати мотиватором у процесі творення фразеологізмів.

Проблема вивчення мотиваційних механізмів номінативних одиниць, фразеологізмів зокрема, є актуальною на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки. Прецедентні феномени як мотиватори фразеологічних одиниць німецької мови ще не були об'єктом когнітивно-ономазіологічних досліджень та потребують особливої уваги сучасних дослідників.

Формулювання цілей статті. Виявити та проаналізувати різні за інформативною насиченістю прецедентні мотиватори фразеологізмів німецької мови, а також виокремити всі можливі типи мотивації за параметром відповідності мотиватора у структурі знань про позначене.

Виклад основного матеріалу. У процесі творення фразеологічних одиниць німецької мови прецедентні феномени слугують мотиваторами, серед яких ми виокремлюємо *прецедентні тексти, прецедентні імена та прецедентні висловлення*.

Питання прецедентного тексту вважають одним із дискусійних в лінгвістичній науці, оскільки він належить до найскладнішого виду прецедентних феноменів. Основні характеристики прецедентного тексту були розроблені Ю. М. Карауловим та знайшли надалі своє продовження в працях Ю. О. Сорокіна, Ю. Є. Прохорова, В. Г. Костомарова, Г. Г. Слишкіна та інших лінгвістів. До основних ознак прецедентного тексту Ю. М. Караулов відносить їх актуальність для особистості в когнітивному (пізнавальному та емоційному) відношенні, відомість широкому загалу, а також повторне звернення до тексту в дискурсі мовної особистості [1, с. 216]. Як зазначає автор, особливістю кожного прецедентного тексту є те, що він виступає цілісною одиницею позначення, знаком, який апелює до тексту-джерела та представляє його за принципом «частина – ціле». Науковець розширює розуміння прецедентного тексту, включивши в його склад лексеми, фразеологізми та речення. На думку Н. Ю. Караулова, до прецедентних текстів не слід відносити наукові роботи чи газетні фейлетони, оскільки не всі представники соціуму їх читають. Однак не лише художня література слугує джерельною базою прецедентних текстів. Вони можуть існувати і у формі міфів, легенд, казок та усно-поетичних творів. Корпус прецедентних текстів повинен стати частиною спільних знань і спільної культурної пам'яті, впізнаватися носіями мови та активувати вагомі для них концепти та їх зміст. Загалом корпус джерел прецедентних текстів є великий, однак важливим джерелом прецедентних феноменів залишається Біблія.

У фразеологічному складі німецької мови серед прецедентних феноменів виявлено прецедентні імена, які слугують мотиваторами фразеологізмів німецької мови та є персонажами **релігійних сюжетів**: **Adam, Eva** (*einen neuen Adam anziehen* – seine alten Gewohnheiten ablegen, ein neuer Mensch werden; *seit Adam und Eva* – seit je, solange man denken kann); **Abraham** (wie in Abrahams Schoß – sicher und geborgen); **Christus/Christi** (*wie das Leiden Christi aussehen* – sehr schlecht, elend aussehen); **David** (*davon singt David nicht!* – Ausdruck der Ablehnung); **Hiob** (*arm wie Hiob* – sehr arm); **Josef** (den heiligen Josef spielen – geschlechtlich enthaltsam leben); **Judas** (falsch wie Judas sein; den armen Judas singen

müssen – in einen Zustand geraten, in dem man Klagelieder anstimmt); **Lazarus** (armer Lazarus – ein bedauernswerter Kranker); **Petrus** (sich mit Petrus bekanntmachen – sterben); **Saulus/Paulus** (aus einem Saulus zu einem Paulus werden – aus einem Gegner einer Sache zu deren eifrigen Befürworter werden); **персонажами та атрибутами міфів**: **Amor** (*von Amors Pfeil getroffen sein* – sich verliebt haben); **Argus** (*mit Argusaugen über etwas wachen* – scharf / misstrauisch auf etwas achten; wachsam sein); (*den gordischen Knoten durchhauen* – ein Problem mit einem Schläge lösen); **Morpheu** (*in Morpheus' Armen ruhen / liegen* – schlafen); **Pegasus** (*den Pegasus besteigen / reiten* – dichten, reimen); **Tantalus** (*Tantalusqualen / Tantalosqualen erleiden* – Schmerzen / Angst erleiden müssen); **Achilles** (*die Achillesferse sein* – der wunde Punkt sein); **Damokles** (*über jemandem hängt / schwebt ein Damoklesschwert* – jemand ist einer ständigen Bedrohung).

Мотиваторами фразеологізмів можуть бути також **німецькі національні імена**: **Otto, August, Michael, Fritz, Heinrich, Hans** (*ein dummes August; etwas für den alten Fritz tun; was Großhans sündigt, muss Kleinhans büßen; den müden Heinrich spielen; j-n zum Michael machen*); **імена відомих особистостей** (письменників, винахідників, історичних постатей, науковців): **Blücher** (Гейбгард-Леберехт фон Блюхер був пруським офіцером, який відзначився переможними битвами при Ватерлоо та Лейпцигу; *rangehen wie Blücher* – eine Sache mutig anpacken); **Wilhelm** (король Пруссії Фрідріх Вільгельм II відзначився своєю схильністю до розкішного життя; *den dicken Wilhelm machen/markieren* – verschwenderisch, großzügig, leben); **Willi** (Віллі Брандт – німецький та європейський політик, лауреат Нобелівської премії; *den starken Willi markieren* – sich viel Durchsetzungskraft zutrauen); **Johann Wolfgang von Goethe** (Йоганн Вольфганг фон Гете німецький поет, прозаїк, драматург, мислитель і натураліст вважається за сучасником сучасної німецької літератури; *so was lebt, und Goethe musste sterben* – Redewendung angesichts eines dummen Menschen. Solch eine dumme Person ist leider unverwundlich); **Kotzebue** (Август фон Котцебу був німецьким драматургом і письменником; *Kotzebues Werke herausgeben* – sich erbrechen); **Xanthippe** (Хсантіппа – дружина грецького філософа Сократа, яка відома через свій поганий характер; *Xanthippen werden noch immer gebohren* – die bösen Weiber sterben nie aus). Іноді прецедентне ім'я є недостатнім у своїй вербальній формі для репрезентації прецедентної концептуальної структури та референтної ситуації. Наприклад, на підставі одного оніму **Marie** (*Pechmarie* – Mädchen, dem allen zum Unglück ausschlägt, *Marie* – Geld, *dicke Marie* – viel Geld, wohlgefüllte Brieftasche; *linke Marie* – Falschgeld), ерцгерцогиня Австрії Марія-Терезія, за ім'ям якої було названо талер – срібну вагову монету, може бути сплутана з героїнею твору Людвіга Бехштайна «Goldmarie und Pechmarie». Введення такого імені до тексту потребує уточнення.

Актуалізація прецедентного тексту відбувається шляхом апеляції до **топонімів з міфологічних, релігійних, літературних сюжетів**: (*Eulen nach Athen tragen, zwischen Skylla / Scylla und*

Charybdis sein, eine ägyptische Finsternis, Sodom und Gomorra; das Trojanische Pferd, böhmische Dörfer, den Gang nach Canossa antreten (müssen), in Buxtehude. Не останню роль відіграють історичні події в створенні прецедентного феномену, що нам демонструють такі приклади: (*den Rubikon überschreiten* – einen entscheidenden Schritt tun, den man nicht mehr rückgängig machen kann; в 49 р. до н. е. Юлій Цезар, порушивши заборону римського сенату, перейшов зі своїми військами річку Рубікон, що відокремлювала Умбрію від Північної Італії, після цього почалася громадянська війна, в ході якої Цезар оволодів Римом); (*erschlossen sein wie Robert Blum* – am Ende seiner Kräfte, völlig erschöpft sein; таке порівняння відсилає до подій Віденського повстання, в яке потрапив видавець книг з Ляйпцига Роберт Блом, під час якого він був застрелений); **назви народів, племен, національностей** (*hausen wie die Hunnen* – gewalttätig, roh sein, toben, Zerstörungen anrichten; гуни – загальна назва союзу кочових племен, вся Європа здригалась від їх спустошливих набігів); (*wie der ewige Jude sein* – immer unterwegs / rastlos sein); (*einen Mohren weißwaschen wollen* – etwas vergebliches versuchen); (*stolz wie ein Spanier sein* – sehr stolz sein; гордість вважається однією із особливостей іспанського народу). Прецедентними мотиваторами фразеологізмів слугують назви **грошових одиниць** (*durch Mark und Pfennig gehen* – durchdringend, erschütternd, grell sein); **продуктів харчування** (*Das geht ja wie das Brezelbacken!* – das geht sehr gut / schnell / einfach).

У своєму дослідженні проблеми породження прецедентних текстів В.Г. Костомаров зауважує певні закономірності, які сприяють перетворенню фрагментів тексту в прецедентні висловлювання [2, с. 73–76]. В основному, як вважає автор, це можуть бути назви текстів, початок або кінець тексту, речення, які немов акумулюють увесь його зміст. У цьому аспекті як прецедентні тексти у німецькій мові найчастіше знаходять свій вияв твори Е. М. Ремарка «*Im Westen nichts Neues*», «*Drei Kameraden*», Г. Гессе «*Steppenwolf*» та трагедія Й. В. Гете «*Faust*», «*Die Leiden des jungen Werther*», зокрема, назва вірша Гайнріха Гайне «*Ich weiß nicht, was soll es bedeuten...*» та його останній рядок: «*Und das hat mit ihrem Singen die Lorelei getan*» – ironische od. scherzhafte Anspielung auf die männliche Verführbarkeit. Прикладом може слугувати також назва автобіографії Й. В. Гете «*Dichtung und Wahrheit*», яка використовується як заголовок в статті про технічні та екологічні проблеми, де автори за допомогою методу подвійної актуалізації будують мовну гру на одночасному співставленні семантики обох омонімів *Dichtung* (поезія) та *Dichtung* (забезпечення герметичності).

Актуалізація прецедентного тексту, як вже зазначалося вище, може слугувати мотиватором фразеологічної одиниці в німецькій мові. Як приклад розглянемо казку Братів Грімм «*Hans im Glück*», назва якої стала мотиватором фразеологізмів *Hans im Glück* – unbekümmerter, sorgloser Mensch, або *Hans im Glück haben* – trotz einer schlechten Lage noch Glück haben, da es noch schlimmer hätte passieren können, а також історичний роман Джемса Феннімора Купера «Останній з могокан» (нім. «*der letzte*

Mohikaner») *der letzte Mohikaner* – der / die / das allein noch übrig Gebliebene; ein Nachzügler. Маємо підкреслити, що мотиваторами неофразеологізмів в німецькій мові можуть слугувати назви фільмів, як наприклад, *Bonnie und Clyde: Mann und Frau, welche erregende Verbrechen begangen haben*, або, наприклад, назва німецького трагікомедійного фільму «*Good Bye, Lenin*», яка вживатиметься на позначення прощання з проблемами минулого життя. Такі тексти, на наш погляд, можна віднести до універсально-прецедентного типу, оскільки він міститись в універсальній когнітивній базі, що реферує до загальновідомих ситуацій. Так само Г. Г. Слишкін, з огляду на апелювання адресата до відповідних текстів, виокремлює ремінісценції, серед яких, під нагадуванням розуміє пряме відтворення мовної одиниці, яка є іменем певного текстового концепту [6, с. 128]. Послугуючись термінологією Г. Г. Слишкіна, у процесі проведеного дослідження фразеологізмів нам вдалося зафіксувати пряме цитування та квазіцитування. Під прямим цитуванням розуміємо дослівне відтворення мовною особистістю в своєму дискурсі частини або всього тексту в такому вигляді, в якому цей текст зберігся в її пам'яті. Однак, маємо зауважити, що з часом цитати можуть утвердитись в ментальному лексиконі людей та стати самостійними, у ході якого контекстуально зумовлене значення цитати стає загальновідомим і поступово роль контексту для розуміння фразеологізму зменшується. Фразеологізм *seine Hände in Unschuld waschen* – це цитата із Біблії, а *das ist des Pudels Kern* походить із «*Фауста*» Й. В. Гете, значення таких виразів загальновідомі без контексту згаданих джерел. Під квазіцитуванням розуміємо відтворення всього тексту або його частини з певною метою у модифікованому вигляді. Останні два типи прецедентних феноменів, на наш погляд, можна віднести за класифікацією В. В. Красних до прецедентних висловлень. Таке явище яскраво ілюструють фразеологізми: *ab nach Kassel* – може вживатися в різних ситуаціях та означати «*Schnell fort! Ab ins Bett! Verschwinde!* (Забирайся звідси! Іди-но спати! Забирайся геть!). Фразеологізм апелює до подій, які пов'язані з останнім французьким імператором Наполеоном III, коли його, взятого в полон після поразки в битві під Седаном, везли в місто Кассель, жителі вигукували Наполеону вслід: «*Ab nach Kassel!*». Безперечно, що фразеологізм *Ach du, (mein Sohn) Brutus?* – also auch du verrätst mich, lässt mich in Stich? (здивування тим, що хтось перейшов до іншої сторони та кинув Вас) експлікує прецедентні мотиватори, під якими розуміємо у творі В. Шекспіра «Юлій Цезар» пряме цитування останніх слів Юлія (Et tu, Brute!) перед своєю смертю.

Обґрунтовуючи статус прецедентних феноменів як складників концептуальної системи, зауважимо, що у когнітивному аспекті за прецедентними мотиваторами завжди стоїть певна структура знань, фрагменти якої корелюють зі складниками структури знань про позначене. Прецедентна мотивація фразеологічних одиниць відповідно до параметру статусу мотиватора певного компонента структури знань може бути кваліфікована в нашому дослідженні як пропозиційна, асоціативно-термінальна та модусна,

а також ґрунтуватися на міфологічній природі феноменів. Приміром, якщо прецедентний мотиватор в ономасіологічній структурі фразеологізму виправданий референційно і є складником предикатно-аргументних структур, як нам це демонструють фразеологізми: *in Buxtenhude; das geht wie Brezelbacken; rangehen wie Blücher; seinen Kaiser Wilhelm unter etwas setzen; den starken Willi markieren*. Приналежність прецедентного мотиватора до асоціативно-термінальної структури знань спостерігаємо у таких фразеологізмах як *der letzte Mohikaner, den Rubikon überschreiten, linke Marie*. Модусний тип прецедентної мотивації стосується майже всіх її типів, адже оцінку вважають універсальною лінгвістичною категорією, яка переважно закладена у значенні фра-

зологізмів. Дуже велика кількість прецедентно мотивованих фразеологізмів ґрунтуються на міфологічній природі, яка формує норми та цінності етнічного суспільства та є потужним регулятором процесу культурної та етнічної ідентифікації.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Підводячи підсумки, зазначаємо, що знаки прецедентних феноменів є активними в номінативних процесах фразеологізмів. Звернення до них можливе через прецедентні тексти, імена та висловлення, які стають їхніми символами та слугують засобами збереження й трансляції культури народу. Перспективи дослідження полягають в окресленні меж прецедентних феноменів та в з'ясуванні специфіки невербальних прецедентних феноменів.

Список літератури:

1. Караулов Н.Ю. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 263 с.
2. Костомаров В.Г., Бурвикова Н.Д. Как тексты становятся прецедентными. *Русский язык за рубежом*. 1994. № 1. С. 73–76.
3. Красных В.В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология : курс лекций. Москва : ИТДГК Гнозис, 2002. 284 с.
4. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
5. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.
6. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. Москва : Academia, 2000. 128 с.

References:

1. Karaulov N.Yu. (1987). *Russkij yazyk i yazykovaya lichnost* [The Russian Language and the Linguistic Personality]. Moskva: Nauka. (in Russian)
2. Kostomarov V.G., Burvikova N.D. (1994). *Kak teksty stanovyatsya preczedentnymi* [How the Texts Become the Precedent Ones]. *Russkij yazyk za rubezhom*, no. 1, pp. 73–76.
3. Krasnykh V.V. (2002). *Etnopsikholingvistika i lingvokulturologiya: kurs lekczij* [Ethnopsycholinguistics and Linguoculturology: Lectures]. Moskva: ITDGK Gnosis. (in Russian)
4. Selivanova O.O. (2010). *Linhvistychna entsyklopediia* [Linguistic Encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K. (in Ukrainian)
5. Selivanova O.O. (2012). *Svit svidomosti v movi. Monohrafichne vydannia* [The World of Consciousness in the Language. Monographic Edition]. Cherkasy: Yu. Chabanenko. (in Ukrainian)
6. Slyshkin G.G. (2000). *Ot teksta k simvolu: lingvokulturnye koncepty preczedentnykh tekstov v soznanii i diskurse* [From the Text to the Symbol: Linguistic and Cultural Concepts of the Precedent Texts in Consciousness and Discourse]. Moskva: Academia. (in Russian)